

Михайло МАТКОВСЬКИЙ
(Львів, Україна)

ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ІВАНА ФРАНКА

Кожний народ своїм корінням сягає в минуле. І це минуле є певному сенсі є найглибшим та найбагатшим джерелом життєвої мудрості, що акумулювалася в культурно-історичному досвіді, творчій спадщині інтелектуальної еліти. Як наголошував Іван Франко, «кожда доба історична – се дерево. Корінням воно стоїть глибоко в минувших часах, а його крайні парості врастають також далеко в будуще» [2, с. 134].

Назрілі та гострі виклики які стоять перед державою актуалізують важливість повернення українського суспільства до своїх ідейних духовних, культурних, політичних та історичних витоків і засад. Однією з ключових умов реалізації цього завдання виступає посилення національно-патріотичного виховання молоді. Особливо актуальними і цінними в цьому контексті, на нашу думку є творча спадщина Івана Франка.

Ідеями націє- та державотворення просякнута також уся творча спадщина мислителя як художня, так і науково-публіцистична. Поради та ідеї щодо важливості молоді в процесах державотворення відображені в багатьох творах Івана Франка, зокрема в наукових статтях «Одвертий лист до галицької української молоді», «Двоязичність і дволичність», «Поза межами можливого» тощо, а також у прозі та поезії, передовсім у поемі «Мойсей», повісті «Захар Беркут», віршах і гімнах «Вічний революціонер», «Не пора, не пора...».

І. Франко передчував, що в майбутньому українську націю чекають багато викликів, в певному сенсі потрясінь, зокрема геополітичних. Розуміючи це, прагнув і докладав зусиль, щоб український народ був

готовий і міг цьому протистояти. Найбільша надія за майбутнє нації Франком покладалась на молодь. У науковій праці «Одвертий лист до галицької української молоді», Франко пише: «приходить велика доба, і горе нам, горе нашій нації, коли велика доба застане нас малими і не приготовленими!» [1, с. 402]. Далі запитує: «Чи подумали Ви над сим, куди можуть понести нас ті рухи, якою луною в особистім житті кожного з нас можуть відбитися ті переміни і які обов'язки на кожного з нас накладає теперішня хвиля? Мені здається, що як люди, обдаровані свідомістю і даром думки, ми всі повинні про се думати, думати більше й інтенсивніше, ніж про все інше, що нас цікавило досі» [1, с. 401–402].

Тривога з якою, дивився Франко на українську молодь, викликана була тим, молодь виховувалась у середовищі, яке було позбавлене національного духу. Однак не втрачав надії та весь свій потенціал спрямував на те, щоб виховати з неї нову високоосвічену генерацію, яка в майбутньому буде заклади міцні фундаменти Української держави.

Національне виховання патріотизму та національної свідомості в молоді, на думку Франка, є творенням й безупинним удосконаленням самої нації. Тільки її духовне зростання, усвідомлення національних цінностей, які зокрема гартувалися протягом довгих століть, зокрема в часи визвольних змагань, пробудять в молоді почуття національної честі та гідності, а також власного обов'язку прийдешнім.

Концептуальним та визначальним орієнтиром для молоді, на думку мислителя, має бути концепція «національний ідеал». Розмірковуючи над її творенням у статті «Поза межами можливого», Франко приходить до висновку, що «ми мусимо серцем почувати свій ідеал, мусимо розумом уянювати собі його, мусимо вживати всіх сил і засобів, щоб наближуватись до нього, інакше він не буде існувати і ніякий містичний фаталізм не сотворить його там, а розвій матеріальних відносин перший потопче і роздавить нас, як сліпа машина» [3, с. 285].

«Національний ідеал» повинен також, виконувати роль рушійної сили національного розвитку, бути індикатором» бажань, потреб і змагань близьких, практично легших, і трудніших до осягнення, і бажань та змагань далеких, таких, що на око лежать поза межами можливого» [3, с. 284].

Важливою умовою та запорукою успіху, має бути змістовна та наполеглива ґрунтовна просвітницька робота інтелігенції, як з дорослим так і молодим поколінням. Як результат, молодь подальшому має зайняти нішу інтелігенції та продовжити цей процес. Саме інтелігенція, на думку Франка, «має витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, звідки б вона не йшла, та при тім податний на присвоювання собі в якнайширшій мірі і в якнайшвидшій темпі загальнолюдських культурних здобутків, без яких сьогодні жодна нація і жодна хоч і як сильна держава не може остоятися» [1, с. 404].

Важливим у цьому процесі, вважав Франко, є працювати системно над гартуванням монолітності нації по всій країні, а також навчити себе чути українцем без офіційних регіональних кордонів.

Важливим є також постійна робота молоді над самим собою, здобуття не тільки теоретичних знань, а також практичного досвіду, гартування волі та характеру. «Виробляйте, себе на серйозних, свідомих і статечних мужів, повних любові до свого народу і здібних виявляти ту любов не потоками шумних фраз, а невтомною тихою працею. Таких мужів потребує кожна нація і кожна історична доба, а в двоє сильніше буде їх потребувати велика історична доба, коли всій нашій Україні перший раз у її історичнім житті всміхнеться хоч трохи хоч трохи повна горожанська і політична свобода» [1, с. 409].

З часу життя Франка пройшло понад століття, однак його педагогічні ідеї не втратили актуальності, а навпаки є дуже на часі. Важливим для нас голосно про них говорити, вести активну просвітницьку та виховну роботу, оскільки, як казав Франко, «яка молодь таке майбутнє народу».

ЛІТЕРАТУРА

1. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодіжі / Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. Київ : Наук. думка, 1986. Т. 45. С. 401–409.

2. Франко І. Мислі о еволюції в історії людськості / Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 45. С. 76–139.

3. Франко І. Поза межами можливого / Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 45. С. 276–285.

*Олена НЕВМЕРЖИЦЬКА,
Марія ШИПКА
(Дрогобич, Україна)*

БУТИ ЛЮДИНОЮ

КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОГЛЯДІВ ЛЮБОМИРА ГУЗАРА

Кожна людина впродовж життя ставить питання «Хто я?», «Для чого я живу?», «В чому сенс буття?», «Що добре?», «Що погано?» і намагається шукати на них відповідь. Пошуки сенсу буття бувають складними та болючими. Людина занурюється у себе, спілкується з рідними, друзями, знайомими, шукає відповіді на ці запитання в авторитетів.

Очевидно, що багато над цим розмірковував і Любомир Гузар – предстоятель Української греко-католицької церкви (2001 – 2011). Йому випала непроста доля. В одинадцятирічному віці у 1944 р. разом з родиною йому довелося покинути батьківщину, куди вдалося повернутися лише у 90-х рр. ХХ ст. після здобуття Україною незалежності. Життя в еміграції